

Total lydnad - nyliberalism lyckas där totalitära ordningar misslyckas

Maktordningar med totalitära anspråk har svårt att producera total lydnad. Både militära ordningar och totalitära diktaturer tenderar att producera olydnad, flyktingar och desertörer.

Nyliberalismens försök att få oss att utgå från självet och egot har inom medelklassen producerat en hyperaktiv duktighetskultur. Vi blir alltmer våra egna fångvaktare. Fixeringen vid att utveckla och stimulera sitt jag skapar en närmast total lydnad som blir överlägsen totalitära, förtryckande ordningar.

Filosofen Byung-Chul Han visar hur den smarta makten stimulerar snarare än förtrycker: "Smart power cosies up to the psyche rather than disciplining it through coercion or prohibitions. It does not impose silence. Rather, it is constantly calling on us to confide, share and participate: to communicate our opinions, needs, wishes and preferences – to tell all about our lives. Friendly power proves more powerful, as it were, than purely repressive power." (Byung-Chul Han, 2017, kapitel: Smart power)

När individuella ideal om frid, harmoni och lycka hamnar i resonans med utvärderingar och rapporter skapas ömsesidig förstärkning. Resonansen producerar en självdisciplin som blir överlägsen förtryckande makttekniker. Makttekniker som i medelklass skapar närmast total lydnad uppfattas gärna som upplyftande. Makttekniken förstås som personlig utveckling.

Referens

Byung-Chul Han, *Psychopolitics Neoliberalism and New Technologies of Power*, Verso, 2017.

Texter om medelklass

Medelklass producerar upplevelse och trygghet,
duktighet och personlig utveckling

Texter om duktighet

Medelklass reproduceras som duktig

Sociala tränger bort det politiska: Hannah Arendt

Filosofen Hannah Arendt menar att vi är både politiska människor och sociala människor. Men inte samtidigt. Det politiska är aktion. Och det sociala är att fungera ihop. Det sociala och det politiska måste skiljas åt. Ifall det inte skiljs åt tränger det sociala undan det politiska.

Hannah Arendt som blev fängslad och levde i flykt i olika omgångar menar att vi behöver bekämpa lydnaden snarare än onda ledare. I *The Human Condition* från 1958 lanserar hon sin revolutionerande teori om att det sociala och det politiska behöver skiljas åt, även om båda behövs i våra liv.

Sociala och politiska

Det sociala handlar om att ta hand om varandra, fungera ihop, skapa en god arbetsgemenskap och arbetsmoral, förhandla och sluta avtal, vara vänskapliga, ta på sig fina kläder, festa tillsammans och trivas ihop, flirta, bli vänner, behålla vänskapen, leva tillsammans, vara goda grannar, vara lojala mot varandra.

Det politiska är aktion och ingripande. Det politiska är möjligheten att samtala och tänka tillsammans, att argumentera och tänka olika, att vara i konflikt och göra motstånd mot varandra, att förundras och tänka nytt, att bygga något annat, att ta obekväma beslut och ingripa. Det politiska måste alltid värja sig mot det sociala för att fungera. Argumenterandet får inte förvandlas till konversation, trivsamhet och intimitet.

Fastna i det sociala

Feministiska rörelser, solidariska rörelser, motståndsrörelser, riskerar att ockuperas av det sociala. De riskerar att bli sociala rörelser. När detta händer övergår feminism, solidaritet och motstånd från att vara direkt aktion, från att vara politiska, till att bli trivsamma, lojala, välgörande, vänskapliga, mysiga.

Idag håller det sociala och vänskapliga på att tränga undan det politiska. Vänskap och vardagsgemenskap blir ett större hot mot det politiska än antipolitisk och auktoritär konservatism.

Det sociala förvandlar det politiska till trivsamma politiska "events". Politiska manifestationer förvandlas till fetischism för att få kraft och ladda batterierna.

Politisk aktion ersätts av individuell duktighet, att göra så gott en kan, att försöka att själv inte vara så sexistisk och rasistisk, att själv leva klimatsmart, att som individ leva enkelt, att vara snäll mot andra.

Rättvis fördelning av makt och resurser ersätts med rättigheter. Kampen för jämlikhet ersätts med mångfald.

Det privata blir alltmer modellen för hur våra samhällen fungerar. Hannah Arendt menar att vi behöver värna det politiska och det offentliga för att kunna skapa frihet, rättvisa och demokrati.

Per Herngren

2013 11 12, version 0.1

Tack till Berit Larssons föreläsning om Hannah Arendt 12 november 2013.

Militant moralism - liberalismens motsägelser

Liberalismens fokus på individens ansvar för sin egen situation skapar en intressant motsättning. Individen kan bli självupptagen med sig själv: sin duktighet, karriär, egendom, kropp, utveckling eller lycka. Moderna varianter av denna individualism är föreställningen att *en själv* kan leva jämlikt, klimatsmart, ekologiskt, ickediskriminerande, ickesexistiskt, icketransfobiskt, antirasistiskt.

Individualismen behöver dock inte göra oss självupptagna. Den kan lika gärna göra oss upptagna med andra individers duktighet.

Militant moralism som aktivism

Liberalismens individualism övergår ibland i militant moralism. Att ha åsikter om andra individers politiska duktighet återskapar den klassiska borgerliga uppdelningen mellan upplysta och oupplysta.

Militant moralism konkurrerar just nu inom vänster och aktivism med strukturella och gemensamma förändringar. Militant moralism blir en del av det postpolitiska: övergivandet av gemensamma politiska lösningar.

Militant moralism kan inom aktivism på så sätt tränga undan demokrati och politiska beslut, organiserande och socialism, revolution och strukturella förändringar. Organiserandet av nya samhällen ersätts av pekfingrar.

Militant moralism kamouflerar maktstrukturer genom att peka ut de bra och de dåliga. De dåliga får funktionen att kamouflera den verkligt mäktiga makten.

Den som normaliserat sig själv. Som uppfattas som anständig och självklar. Som verkar i bakgrunden utan några viftande flaggor.

En variant av militant moralism får funktionen av mobbing. Mobbing kamoufleras som radikal aktivism. De som inte säger rätt, som inte är tillräckligt upplysta om rättigheter, som inte äter rätt, de knuffas ut ur gemenskapen. Detta kan ske diskret genom att andra aktivister drar sig undan eller genom att de dumma och oupplysta pekas ut och skammas inför gruppen (skamma från medeltidens skamstraff).

Metoder för befrielse från militant moralism och individualism

1. Uppfinna, träna och organisera det samhälle vi tillsammans vill leva. Här är misslyckanden, kalibrering, kontinuerlig träning och fortsatt uppfinnande avgörande för att det politiska inte ska stagnera.
2. Fokus på [performativa](#) och [rekursiva](#) metoder, alltså metoder där målen uppfylls när handlingen är utförd. Där mål och medel är ett, som Gandhi uttryckte det. Låt jämlikhet, feminism, socialism, demokrati, ickevåld, revolution, samhällsförändring bli våra medel istället för att skjuta upp dem som framtida mål, eller att be någon annan (någon regering) genomföra dem.
3. Fokus på intervention snarare än på protest och att vara emot.
4. Alliera oss med de som tänker annorlunda än oss, som lever annorlunda än oss, som inte har den insikt vi har.
5. Behandla saker och rumslighet, djur och växter, som medaktörer i organiserandet snarare än som passiva objekt. Bryta antropocentrismen, tron på människan som ensam aktör.
6. Fokus på [sårbart](#) beroende och omsorg snarare än politisk styrka.
7. Organisera och leva med förtryckta, flyktingar, fattiga, prekariat snarare än att bygga radikala, segregerade medelklass-öar.

Konflikthantering och ickevåldsträning kapas av medelklass

Icke våldsträning frestas att omvandlas till ett medel för att producera medelklass.

Medelklass är inte en egenskap hos vissa individer. Medelklass är snarare färdigheter och relationer som ständigt finslipar och återskapar sig. Detta görs på flera sätt. Som att producera sig som duktig och upplyst till skillnad från de andra, de oupplysta och de dåliga.

På artonhundratalet återskapade medelklassen sig som renlig och upplyst till skillnad från arbetare och kolonialländernas invånare som sågs som smutsiga och okunniga. Idag reproducerar sig medelklass som duktig på hbtq, mångfald, leva klimatsmart, grunda sig på fakta och ha koll på vad som är inne före tillfället. De duktiga skiljer på så sätt ut sig från de som pekas ut som dåliga. Den duktiga medelklassen förstärks genom kontrasten med de dåliga.

Medelklass använder ett myller av institutioner för att [producera sig själv som upplyst](#) och andra som sämre, exempelvis utvärderingar, recensioner och betygsättning. Nedan listas några metoder för hur konflikthantering och ickevåld utnyttjas av duktig medelklass.

Icke våldsträning förvandlas till medelklassträning

Metoder medelklass använder när den lägger beslag på konflikthantering och ickevåldsträning:

1. Privatisera konflikter. Konflikt förstås som *deras konflikt*. Övergrepp, våld och konflikter förvandlas till egendom. Som ägs av förövare och utsatta. Träning i att ingripa för rätt, rättvisa och sanning ersätts med medling. *Dom* ska lösa sina egna konflikter. Med vår hjälp om *dom* vill.
2. Prata ut. Istället för att gruppen skapar värde och organiserar jämlikare och omsorgsfullare ordningar, så ombeds *dom där som har konflikt* att

prata med varandra och försonas.

3. Publik. Genom att tränas på att komma med något insiktsfullt istället för att ingripa så tränas man in i åskådarrollen. Träna på att skåda. Inte lägga sig i. Inte så länge man inte blir ombedd av "parterna" själva. Det är ju deras konflikt.
4. Undertrycka konflikter. Istället för att stärka viktiga konflikter och motverka det som trycker ner konflikter så undertrycks konflikter.
5. Utvärdera, recensera och betygsätta. Träna på att utvärdera och ge omdömen tränger undan kreativitet och uppfinnande.
6. Medvetande ses som vägen till förändring. Träning i hur vi tillsammans lever befrielse trängs undan av övningar som ska göra individen medveten. Aha!-övningar tränar deltagarna att säga något insiktsfullt.
7. Träning tas bort ur ickevåldsträning. Träning i att ingripa vid makt och förtryck ersätts med personlig utveckling och [självhjälpsövningar](#).
8. Politisk förändring förändligas. Istället för att förkroppsliga och materialisera befrielse så ska de omedvetna göras medvetna. Träning i att samarbeta och stärka varandras ingripanden ersätts med att formulera åsikt, tyckande, upplevelse och [opinion](#).
9. Värderingar ersätter befrielse. [Värderingsövningar](#) tränar deltagare på att fokusera på åsikter och värderingar istället för uppfinningar och finslipning av ickevåld.
10. Upptagen med sig själv. Individualiserade övningar tränar deltagarna att fokusera på sin egen styrka och svaghet. Inte på samarbete och hur gemenskapen och gruppen skapar jämlikare ordningar.
11. Personlig utveckling. I medelklassen ska man [börja med sig själv](#). Deltagare tränas på att fokusera på sin egen utveckling istället för att träna solidaritet. Att institutionalisera befrielse ersätts med personlig målbild.
12. Duktig individ görs till mål. Individen snarare än samhället görs till visionen.
13. Militant moralism. Individualismens fokus på den enskilde producerar moralism kamouflerad som antimoralism. Konflikthantering utnyttjas för att träna på att påpeka att någon är fel så att det låter som goda råd. Peka ut enskilda som sämre, dåliga till skillnad från de duktiga. Man tränar på att skamma den som gör fel med ett ödmjukt tonfall. Tränar på att förtala så det inte låter som förtal. Individer istället för maktordningar pekas ut som problemet. Peka ut någon som en sån.

Exempelvis att peka ut någon som medelklass.

14. Dåligaste av dåliga. Genom att fokusera övningar på de allra värsta mobbarna, sexisterna och rasisterna kamoufleras hur sofistikerade maktordningar normaliserar sig. De verkar mitt ibland oss.
15. Självinsikt. Övning i att bekänna och dela tillkortakommanden kamouflerar träning i självupptagenhet.
16. De utan självinsikt har gjort sig förtjänta av att mobbas och förtalas. "Det kan väl inte vara mobbning när de faktiskt gör så!" Förtal och [skamning](#) självrättfärdigas av att "det är ju sant".
17. Offergöra. Träna på att prata om andra som offer. Träna på att tycka synd om. Fokusera på utsatthet eller utanförskap istället för på förtrycktas motstånd.
18. Producera svenskhet. Träna på att beteckna mångfald, tolerans, [hbtq](#) som den [goda svenskheten](#). Som skiljer sig från de oupplystas fördomar. Arbetarklass, flyktingar, tredje världen görs till medelklassens upplysningsprojekt.

Per Herngren

16 april 2019, version 0.1.1

Referens

Per Herngrens texter om [vetenskap och teori kring konflikthantering](#)

Leva enkelt - individuell återvändsgränd

Miljöaktivisten Derrick Jensen kritiserar individualistiska lösningar på klimathot vilket har lett till omskakande debatt i USA. Först tar jag upp Jensens politiska argument, sedan hans matematiska uträkningar som visar att ifall alla individer (100%) lydde Al Gores och andras individuella råd så skulle effekten bara bli marginell. Alla citat är från Jensens artikel "Forget shorter showers Why personal

change does not equal political change”.

Klimatrörelser lägger bördan på individen för att slippa hota makt

Jensen visar att vi har skapat oss två världsbilder som motsäger varandra. Den ena är historisk. Den andra handlar om hur vi idag ska förändra världen. Historiskt förklarar knappt någon politiska förändringar och revolutioner med att de skulle ha berott på individens livsstil. Så hur kan historien suddas ut när vi föreställer oss politisk förändring idag?

“Would any ... person think dumpster diving would have stopped Hitler, or that composting would have end slavery”? “Then why no, with all the world at stake, do so many people retreat into these entirely personal “solutions”.[1]

Jensen analyserar hur Al Gores film En obekväm sanning från 2006 lägger hela bördan på individen. Inga förslag i filmen hotar maktordningar.

“An Inconvenient truth helped raise consciousness about global warming. but did you notice that all of the solutions presented had to do with personal consumption - changing light bulbs ... and has nothing to do with shifting power away from corporations, or stopping the growth economy that is destroying the planet?”

Makttekniker i klimatarbetet

Flera olika makttekniker används för att få oss fast i individuella lösningar. En är att vi ges flera valmöjligheter, men vad vi än väljer så förlorar vi i slutändan. Men vi känner oss ändå tvingade att välja. Vi vill så gärna göra något. Att inte välja skulle kännas som ett svek.

“I think part of it is that we’re in a double bind. A double bind is where you’re given multiple options, but no matter what option you choose, you lose, and withdrawal is not an option.”

Den andra makttekniken är att lasta hela den politiska skulden på individen. Klimathotet används för att tynga ner individen istället för att skapa gemensamma möjligheter till befrielse. Denna maktteknik lägger också skulden på de som inte har så mycket resurser eller makt. De som har tillgång till

enorma resurser via stat eller företag osynliggörs.

“The second problem – and this is another big one – is that it incorrectly assigns blame to the individual (and most especially to individuals who are particularly powerless) instead of to those who actually wield power”.

Skuldbelägga individen bygger på myter

Två myter används för att tränga in oss i politisk individualism. 1) Att var och en av oss skulle ha orsakat klimathotet. 2) Att vi därför också är lösningen.

“The whole individualist what-you-can-do-to-save-the-earth guilt trip is a myth. We, as individuals, are not creating the crises, and we can’t solve them.”

Aktivistens roll är inte att bli duktig, leva klimatsmart med gott samvete, utan att konfrontera och montera ner system som hotar liv och vår jord: “the role of an activist is not to navigate systems of oppressive power with as much integrity as possible, but rather to confront and take down those systems.”

Inte ens alla individer skulle vara lösning - statistik

Jensen tar upp några uträkningar som visar att ifall alla, hundra procent, följde Al Gores, eller andras, individualistiska klimatråd, så skulle resultatet bara bli marginellt. Individuell konsumtion är bara en liten del av konsumtionen.

“For the past 15 years the story has been the same every year: individual consumption – residential, by private car, and so on – is never more than about a quarter of all consumption: the vast majority is commercial, industrial, corporate, by agribusiness, ... government ... military. So even if we all took up cycling and wood stoves it would have a negligible impact on energy use, global warming and atmospheric pollution.”

Även våra hushållssopor står för bara en marginell del av alla sopor. “Municipal waste accounts for only 3 percent of total waste production in the United States.”

Jensen betonar att det mycket väl kan vara viktigt att leva enkelt av andra skäl än att det skulle vara politiskt effektivt, eller att det skulle påverka klimatet.

Det skulle ju kunna ge oss tid att organisera motstånd. Kronofogden skulle inte bli något hot. Risken för att förlora jobbet skulle inte göra oss lydiga. Lån-till-bank slaveri skulle inte styra våra liv.

“I am not saying we shouldn’t live simply. I live reasonably simply myself, but I don’t pretend that not buying much (or not driving much, or not having kids) is a powerful political act, or that it’s deeply revolutionary. It’s not. Personal change doesn’t equal social change.”

Per Herngren

2013-03-07, version 0.1

Dela gärna statistik nedan som antingen stärker eller motbevisar Derrick Jensens resonemang.

Referens

Derrick Jensen, Forget shorter showers Why personal change does not equal political change, *Orion Magazine*, 2009.

Fotnot

[1] Derrick Jensen, Forget shorter showers Why personal change does not equal political change, *Orion Magazine*, 2009.

Klimatångest som passiviseringsteknik

Ilkska, affekt och längtan drar i oss. De kan få oss att vända oss till varandra. De kan få oss att rikta oss mot något. De kan få oss att tillsammans tränga undan och ersätta kapitalism, förtryck och destruktivitet. De kan få oss att bygga solidariska samhällen.

Ångest får oss däremot att vända oss mot oss själva. Ångest får kroppen att

attackera sig själv. Flera vänner berättar att de upplever klimatångest när de reser och konsumerar. Klimatångest lägger den politiska bördan på individen vilket gör hen handlingsförlamad. En sådan maktdynamik uppkommer genom flera steg (vilka kan komma i olika ordningar).

Ångest som maktdynamik

1. Belasta individen med eget individuellt ansvar för politiska hot eller förtryck.
2. Överös hen med tips, förmaningar och information.
3. Upprepade försök av enskilda att förverkliga en omöjlighet skapar ångest.
4. Ångesten attackerar kroppen och gör den orkeslös.
5. Ångesten blir introvert eller moralistisk och gör det svårt att tillsammans bygga konstruktiv, politisk gemenskap.
6. Det omöjliga med politisk individualism gör att den inverteras och skapar nya paradoxer: Någon "mäktig" pekas ut som den som borde ..., som den egentliga aktören: ledaren, chefen, FN eller regeringen.
7. Gemenskap, samhällsbyggen och långsiktigt organiserade ersätts med individuellt deltagande i manifestationer och massaktioner.
8. Den gamla drömmen om att den gode kungen kommer att lyssna bara budskapet når fram skapar ny ångest.

Per Herngren

2013 06 16, version 0.1.2

Kropp

Jag använder ordet kropp för att beteckna trasslet: kropp, själ, ande, identifieringar, riktningar, läggningar och placeringar.

Aktör i klimatångest

Ångesten kan vara aktör i ångestdynamiken ovan. Och den som har ångest kan vara aktör. Eller den som kommer med tips om att leva bättre. Själva tipset kan bli aktör och börja hoppa runt. Mediet som sprider information kan vara aktör och dra ångest till sig.

Referens

Derrick Jensen, Forget shorter showers Why personal change does not equal political change, *Orion Magazine*, 2009.

Per Herngren, [Glöm att leva klimatsmart](#), 2013.